

PROJEVY DEMENCE

U lidí s onemocněním demencí jde o poruchy získané (objevují se u lidí dospělých, kteří dosáhli určité zkušenosti). Důležité je vědět, že jde o nevratný stav. I když se mu čas od času daří lépe, tak duševní nepřizpůsobivost zůstává. Je nutné se správně naučit hodnotit jeho skutečné schopnosti.

Dalším znakem je nepomíjivost nemoci. Pro postiženého jedince je to obrovská ztráta pronikající do všech aspektů života. Člověk si časem není schopen uspořádat šatník, obléci se, nedokáže se umýt ani se sám najíst.

Máme-li pečovat o takového člověka, musíme přijmout, že zdrojem problému je nedostatek souladu mezi schopnostmi a potřebami a mezi uspokojením těchto potřeb. Musíme se snažit přizpůsobit prostředí, ne člověka postiženého demencí.

Níže jsou uvedeny hlavní projevy demence.

Agresivita slovní nebo fyzická

Důležité je si uvědomit, že příčinou agresivního chování je nemoc, situace, kterou člověk s demencí nemá pod kontrolou a nikoliv člověk sám. Může to být strach i nedůvěra. Takového člověka nenapomínáme za jeho chování, spíše je dobré zachovat klid a tím mu pomoci, aby se sám zklidnil. Snažíme se odstranit vyvolávající příčinu problému, odvedeme jeho pozornost a v žádném případě s ním nevstupujeme do konfliktu. Když odhalíme příčinu, snažíme se do budoucna dalšímu konfliktu předejít, upravit prostředí tak, aby se člověk cítil bezpečně, odstraníme předměty, které byly vyvolávající příčinou, můžeme mu pomoci dělat činnosti, které má rád a které ho baví. Takto se vyvarujeme situacím, které jsou nepříjemné pro klienta, pro nás a pro celé okolí.

Ztráta paměti

Nemocný člověk si ani neuvědomí, že něco zapomněl, nepozná, že ztratil paměť, nevybaví si událost, ke které došlo před chvílí, před několika dny, měsíci. Má potíže se získáváním nových znalostí (nemá smysl ho nic nového učit a měnit staré zvyky), špatně se přizpůsobuje. Je zbytečné dávat pokyn „Teď tu sedte a čekejte“ klientovi, u kterého rozsah paměti nepřesahuje jednu minutu.

Takový člověk je špatně orientovaný časem, místem a osobou. Takový člověk neustále opakuje otázky znovu a znovu. Cítí, že se ztratil, že není schopen se znovu najít a říká si o pomoc tím, že otázku stále opakuje. Informaci jasně a s úctou zopakujeme. Hojně a klidně opakování je pro takového člověka jako záchranné kolo pro tonoucího.

Poruchy jazyka

U člověka s demencí musíme rozlišit, zda má problém v komunikaci a uniká mu smysl slov, nebo zda jde o neschopnost formulovat a vyjádřit myšlenku. Jestliže nerozumí slovům, tak je můžeme nahradit např. popisem věci nebo synonymem.

Deficity pozornosti

Člověk s touto poruchou není schopen posedět na jednom místě, dojíst jídlo, stále hledá nějakou práci, ale nic ji nezaujme. Činnost v půlce přeruší a nedokončí (např. holení, umývání, oblékání). Pečující personál si to může chybně vyložit jako umíněnost a vzdor klienta. Někdy může ztratit přehled o činnosti jako o celku a soustředí se pouze na jednu věc (soustředí se na zapínání jednoho knoflíku a zapomene na to, že se má obléci).

Někdy se lidé postižení demencí stáhnou do sebe, jsou mlčenliví a nepozorní. Příčinou je strach ze selhání, neklid a nejistota. Důvodem jsou stále se zvyšující neúměrné nároky a nedostatečná podpora prostředí (např. člověk nemuzikální nebude chtít zpívat před velkou skupinou lidí). Tito lidé musí poznat, že je nebude nikdo uvádět do rozpaků, že v ničem co udělají, nemohou selhat, musí mít naši podporu a získat naši důvěru.

Poruchy úsudku a abstrakce

Tito lidé často odmítají pomoc, lpí na starých, zaběhnutých způsobech chování, nedokážou potlačit své impulzy a nejsou schopni předvídat následky svých činů. Nedokážou ovládat své emoce. Osoba s demencí nesmí nikdy získat dojem, že zákaz byl uložen, protože ji pečovatel považuje za neschopnou nebo mentálně nezpůsobitou. To může vést k prudkým střetům, kdy postižená osoba zaútočí nebo se dá na útěk.

Poruchy ve vnímání a prostorové orientaci

Poruchy zrakového vnímání mají nesmírně špatný dopad na schopnost člověka fungovat.

Mohou se objevit problémy jako je

- neúspěch při rozeznávání předmětů a lidí – požádáte klienta o podání kávové lžičky, kterou má před sebou a přesto tento předmět nerozezná, pouze po hmatu (pokud je zachovaný) pozná, o jaký předmět se jedná, nebo si vezme předmět, který je tomu žádanému podobný (učte se kartáčkem na zuby). Problém se může rozšířit i na situaci, kdy se dotyčný nepozná sám v zrcadle a myslí si, že se dívá na cizí osobu.
- mylný výklad podnětů z prostředí (iluze) - stíny mohou vypadat jako postavy, vlající záclony jako utíkající lidé atd.
- porucha schopnosti rozlišovat předměty a prostředí – člověk neuvidí na bílém ubruse stříbrné příbory, na WC s bílými obklady neuvidí bílou toaletu, ale dobře vidí červený odpadkový koš a použije ho místo toalety.
- potíže s nacházením správné cesty, zakopávání a nepřesný odhad vzdálenosti, úzkost, nejistota – schody bez jasného označení se mohou stát nevnímátnými, lesklé podlahy mohou budit dojem, že jsou vlhké. Velkým rizikem pádů a nárazů jsou podlahové lišty. Vzbuzují pocit, že podlaha je širší. Neschopnost odhadnout hloubku a vzdálenost se projevuje skládáním předmětů na sebe, šátráním ve vzduchu atd. Takový člověk si začne plést pravou a levou stranu, přední a zadní polohu. Výsledkem jsou potíže s oblékáním, najít správnou cestu a směr.

Tito lidé potřebují při svých činnostech pomoc a korekci při jednotlivých úkonech, které provádějí. To vše klidně bez vytýkání chyb.

Poruchy v oblasti motoriky

Většinu věcí v životě děláme automaticky podle zabudovaného vzorce. Např. čištění zubů se skládá z mnoha kroků po sobě jdoucích, aniž bychom si to uvědomovali. Člověk s poruchou poznávání, pozornosti a paměti tyto automatické vzorce ztrácí a činnost může začít a pokračovat vždy po jasných a stručných pokynech. Potřebuje časté pobídky k jednotlivým krokům určité činnosti (při oblékání, hygieně, jídle). Pokud je člověk v nějaké činnosti přerušen, většinou se musí vrátit na začátek celé činnosti. Dalším problémem je, že tito lidé nedokáží seřadit kroky určité činnosti do správného pořadí (oblékají si spodní prádlo přes vrchní oděv, při čištění zubů odcházejí z koupelny s ústy plnými zubní pasty).